

QUO VADIS?

Standarde ale învățămîntului universitar: strategia proiectării

Standardizarea învățămîntului universitar se înscrie în tendința renovării continue a învățămîntului ca proces și sistem. Interesul pentru calitatea învățămîntului este determinat de contextul social, economic și cultural al perioadei pe care o parcurgem. Astăzi investiția în educație este apreciată ca o investiție în resurse umane. Astfel crește responsabilitatea celor implicați în proces față de aspirațiile sporite ale celor ce investesc timp și resurse în învățămîntul superior. Din aceste considerente, standardizarea învățămîntului devine o necesitate determinată atât de modalitățile funcționării sistemului educațional, cât și de condițiile integrării europene a țării.

Problema standardizării figurează printre problemele Universității de Stat din Moldova privind asigurarea unui învățămînt calitativ, formarea unor specialiști competitivi pe piața internă și externă. Grupul de lucru implicat în realizarea proiectului de cercetare *Elaborarea și implementarea standardelor educaționale în învățămîntul universitar al Republicii Moldova* a creat baza conceptuală a standardelor universitare, adaptînd experiența altor țări la realitățile sistemului nostru de învățămînt. Această concepție este apreciată drept un mecanism ce asigură corelația dintre aspirație și produs, obiectiv și rezultat. Realitatea social-economică îi impune absolventului universitar o pregătire ce garantează realizarea obiectivelor profesionale cel puțin la un nivel minim acceptat. Dorind să formeze comportamentul profesional cerut pe piața forței de muncă, învățămîntul universitar determină o anumită normativitate/standardizare a acestuia. În funcție de trăsăturile esențiale: intenționalitate, caracter conștient și organizat, învățămîntul întotdeauna s-a realizat în baza unor norme, acestea constituind un sistem de (auto)reglaj al procesului. Fără a pretinde la o inovație absolută în domeniu, menționăm schimbul de accent care s-a făcut în problema standardizării.

În ultimul timp, instituția de învățămînt are în centrul atenției rezultatul, nu doar conținutul – element al procesului educațional față de care tradițional se înaintau anumite cerințe. Elaborarea standardelor în baza finalităților exprimă mai adecvat esența procesului de formare inițială a specialistului, permite elaborarea unui demers didactic care realizează legătura dintre ideal și trăsăturile/caracteristicile comportamentale ale specialistului în devenire. Din aceste considerente, ținta standardizării o constituie **competențele**, activitatea profesională axîndu-se prioritar pe capacitatea de a realiza anumite funcții/scopuri. În felul acesta, se apreciază ceea ce poate, și nu doar ceea ce știe absolventul universitar.

Competența profesională, definită ca una integratoare și care permite desfășurarea diverselor acțiuni determinate de obiectivele activității profesionale, rezolvarea situațiilor de problemă prin transferul și conexiunea cunoștințelor, capacităților/atitudinilor, implică și o accepție corespunzătoare a conceptului de standard profesional, derivat din noțiunea de standard al învățămîntului universitar.

Standardul învățămîntului universitar/profesional reprezintă parametrii comportamentali ai absolventului, specialistului în devenire, care satisfac comanda socială într-un domeniu concret de activitate.

Justificarea accentului pe formarea de competențe este dictată de prioritățile/ierarhia abilităților cerute la locul de muncă; comunicarea în procesul de producție; rezolvarea situațiilor de problemă prin colaborarea cu colegii de lucru; programarea unor activități de perspectivă; implementarea ideilor, soluțiilor noi. Acestea sînt elementele comportamentale cele mai apreciate pe piața forței de muncă, or, pentru formarea lor nu este suficient să se pună accentul doar pe elementul de conținut al procesului de învățămînt.

În elaborarea indicatorilor pregătirii profesionale se va ține cont de corelația funcțională dintre resurse, proces și

rezultat. Pentru asigurarea acesteia se va stabili legătura dintre nivelul acceptat al resurselor, nivelul acceptat al procesului și nivelul acceptat al rezultatelor. Doar în asemenea context standardizarea va deveni mecanismul ce ar asigura conexiunea necesară. Dintre toate cele trei obiecte ale standardizării, prioritară rămîne standardizarea rezultatelor, axată pe competențe profesionale. Din aceste considerente, în procesul de standardizare a învățămîntului universitar vom utiliza termenii *standard* și *mecanism de standardizare*. Mecanismul de standardizare se constituie din norme cu privire la resurse și procesul de învățămînt, care creează condiții de obținere a rezultatului scontat. Mecanismul procesului de standardizare este reflectat în matricea standardului învățămîntului universitar și are următoarea structură:

Preliminarii

Partea I. Standardul învățămîntului universitar: delimitări conceptuale

- Noțiune
- Principii
- Funcții
- Structură

Partea II. Standard de formare generală a specialistului în învățămîntul universitar

Partea III. Standard de formare profesională

3.1. Cadru formativ

- 3.1.1. Profilul
- 3.1.2. Specialitatea
- 3.1.3. Titlul/calificarea
- 3.1.4. Durata studiilor
- 3.1.5. Domenii de aplicare a specialității
- 3.1.6. Posibilități de continuare a studiilor

3.2. Sistemul de acces

3.3. Standard de formare profesională la profil /specialitate / specializare

- 3.3.1. Profil (competențe interogatoare)
- 3.3.2. Specialitate

la nivel de cunoaștere și înțelegere

Competențe: la nivel de aplicare
la nivel de integrare

3.3.3. Specializare

3.4. Strategii de evaluare

Partea IV. Standard curricular

4.1. Sistemul disciplinelor academice

- 4.1.1. Modulul de formare generală (15-20%)
- 4.1.2. Modulul de formare profesională la specialitate (80-85%)
- 4.1.3. Stagii de practică (10-15%)
- 4.1.4. Clasificarea disciplinelor după criteriul obligativității (10-30%)

4.2. Disciplinele academice (denumirea disciplinei din planul de învățămînt)

- 4.2.1. Obiectivele de formare în cadrul disciplinei
- 4.2.2. Unități de conținut

4.3. Strategii de evaluare

Partea V. Norme de asigurare și monitorizare a procesului educațional

5.1. Personalul didactic universitar

5.2. Termenele/durata de realizare a programului de studii

Partea VI. Aplicarea standardelor de formare profesională

6.1. Aprobarea standardelor

6.2. Strategii de aplicare

6.2. Managementul aplicării standardelor

Structura matricei a fost elaborată, ținîndu-se cont de necesitatea corelației dintre toate elementele procesului de învățămînt. Elementul-cheie al standardizării rămîne totuși competența profesională, care determină nivelul standardelor învățămîntului universitar.

Pornind de la necesitatea stabilirii conexiunii dintre finalitățile educației și procesul de învățămînt, elaborarea standardelor se va efectua de *sus în jos* (vezi figura din pagina următoare).

Inițial, vom determina **Standardul de formare generală a specialistului în învățămîntul universitar**, care presupune formarea unor competențe generale/macrocompetențe, inerente oricărui domeniu de activitate. Acestea reflectă esența comportamentului specialistului cu studii superioare universitare, servindu-i drept reper nu doar în exercitarea diverselor funcții profesionale, dar și în multiplele roluri sociale, determinate de contextul economic, civic, cultural. Competențele respective sînt un rezultat al îndeplinirii de către universități a funcțiilor de instruire, educație, cercetare:

Competența gnoseologică

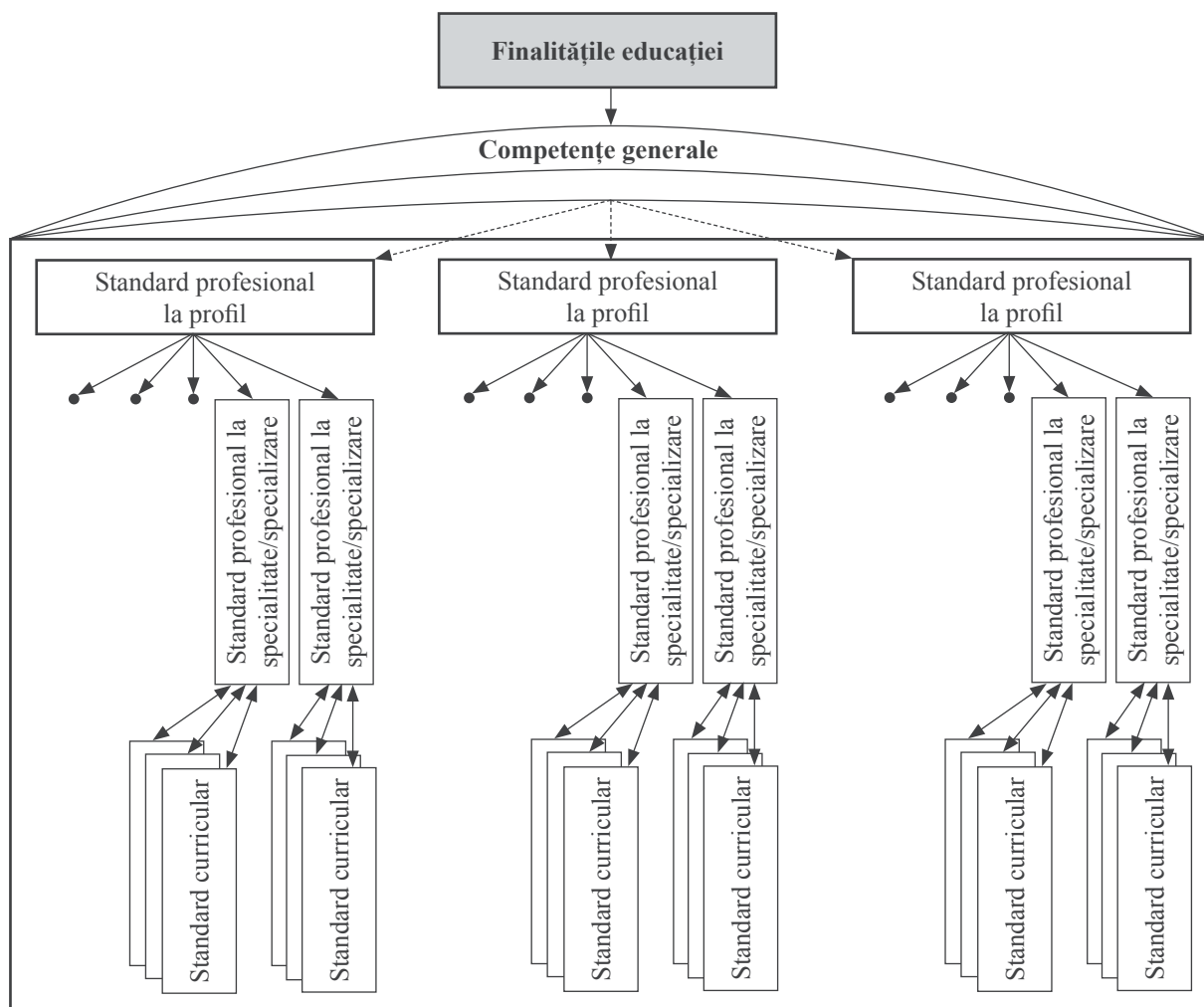
- identificarea informației adecvate domeniului de activitate;
- gestionarea cu pricepere a cunoștințelor teoretice și abilităților practice;
- însușirea noilor cunoștințe în contextul evoluției științei de ramură;
- consolidarea și amplificarea modalităților de dobîndire a cunoștințelor.

Competența de a realiza legătura dintre teorie și practică

- identificarea situațiilor de aplicare a teoriei;
- selectarea cunoștințelor teoretice adecvate specificului de activitate practică;
- transferul cunoștințelor teoretice în activitatea practică nestandardizată;
- amplificarea cunoștințelor teoretice în funcție de noile realități ale activității profesionale.

Competența de cercetare/investigațională

- cunoașterea metodologiei cercetării științifice;
- identificarea problemelor de cercetare științifică;
- stabilirea priorităților în problematica cercetării științifice;

- realizarea proiectelor de cercetare științifică;
- determinarea funcționalității investigațiilor științifice;
- utilizarea rezultatelor cercetării în scopul eficientizării activității profesionale și a îmbunătățirii calității vieții.

Competența prognostică

- determinarea posibilelor direcții ale evoluției domeniului;
- stabilirea locului/rolului domeniului de activitate (științei) în contextul evoluției social economice și culturale;
- elaborarea proiectelor de activitate profesională.

Competența constructivă

- stabilirea corelației dintre diverse elemente ale procesului activității profesionale;
- eficientizarea activității profesionale prin introducerea elementelor inovatorii.

Competența managerială

- monitorizarea/automonitorizarea activității profesionale;

- coordonarea eforturilor tuturor factorilor implicați în activitate;
- stabilirea relațiilor dintre condițiile obiective și cele subiective ale realizării procesului;
- soluționarea problemelor din activitatea profesională prin colaborare.

Competența comunicativă

- utilizarea diverselor forme de comunicare în organizarea/monitorizarea activității profesionale;
- adaptarea comportamentului la diversitatea situațiilor de comunicare;
- determinarea situațiilor de consens/colaborare;
- manifestarea abilităților de a negocia în luarea deciziilor;
- demonstrarea abilității/capacității de exteriorizare/comunicare a cunoștințelor teoretice (în cel puțin două limbi străine).

Competența de evaluare a rezultatelor activității profesionale

- stabilirea criteriilor de evaluare/autoevaluare a activității profesionale;

- elaborarea strategiei de evaluare;
- stabilirea corelației dintre rezultatele evaluării și proiectarea activității;
- stabilirea corelației dintre rezultatele evaluării și perspectiva evoluției domeniului de activitate.

Competența antropologică

- aplicarea diferitelor metode de cunoaștere a personalității;
- identificarea și valorificarea potențialului uman;
- aprecierea factorului uman ca factor principal în dezvoltarea domeniului de activitate;
- utilizarea mecanismului de (auto)cunoaștere a personalității în procesul de integrare socială.

Competența de formare continuă

- cunoașterea și utilizarea metodelor de formare continuă;
- identificarea nevoilor de amplificare a culturii generale și profesionale;
- determinarea priorităților în formarea generală și profesională continuă;
- manifestarea unei deschideri față de schimbările survenite în viață și domeniul de activitate.

Aceste competențe au mai mult un rol de orientare spre anumite dimensiuni comportamentale. De fapt, ele nu întrunesc caracteristicile de esență ale unui standard, în primul rând, pentru că nu pot fi evaluate (le vor evalua în cadrul realizării diverselor funcții de serviciu), stabilirea lor însă imprimă sens delimitărilor comportamentale cu un grad mai mare de concretețe, mai „ancorate” în procesul de învățămînt.

Standardul de formare profesională la profil prescrie comportamentul integrator ce reflectă competențele de bază prin care sînt realizate activitățile profesionale în cadrul profilului dat.

Standardul de formare profesională la specialitate prescrie competențele care asigură exercitarea rolurilor/funcțiilor profesionale din perspectiva posibilităților de angajare profesională. Îndeplinirea acestor standarde este asigurată prin realizarea standardului curricular al disciplinelor incluse în planul de învățămînt. Pentru a obține formarea competențelor, instruirea studenților se va face în baza obiectivelor. În aceste condiții, nu înseamnă că neglijăm rolul conținuturilor, dar conținutul, în cadrul concepției noastre, este apreciat drept un suport informațional în formarea unor elemente comportamentale. Astăzi integrarea socioprofesională pune accentul pe funcționalitatea achizițiilor școlare, astfel organizarea procesului de învățămînt în cadrul disciplinei se va realiza în baza a trei niveluri de complexitate:

1. Cunoaștere/comprehensiune
2. Aplicare
3. Integrare

Primul nivel comportamental presupune formarea cunoștințelor teoretice; însușirea bazei conceptuale, a

reperelor teoretice; stăpînirea informației în domeniu. La acest nivel se operează cu informația mai mult reproductiv.

Al doilea nivel comportamental presupune capacitatea de a aplica, a utiliza cunoștințele teoretice; formarea abilităților esențiale necesare satisfacerii obligațiilor profesionale.

Integrarea implică un comportament complex în esență, formarea unor competențe ce stabilesc conexiunea cunoștințelor teoretice, abilităților tipice unui gen concret de activitate și atitudinilor corespunzătoare care conțin substratul motivațional ce impulsionează acțiunea. Acest nivel comportamental se manifestă prin capacitatea de a proiecta anumite activități, rezolvarea situațiilor de problemă, evaluarea activităților/faptelor/fenomenelor, elaborarea unor noi soluții/idei etc.

În contextul învățămîntului universitar, standardele vor îndeplini:

1. Funcția asigurării calității învățămîntului și formării profesionale

Această funcție se realizează prin crearea unui mecanism eficient de organizare și reglaj al procesului de formare a profesorilor.

2. Funcția criterial-evaluativă

Standardul elaborat în raport de finalitatea procesului de învățămînt este, de fapt, un criteriu de evaluare a rezultatului prescriș. Vom putea aprecia performanțele studenților vizavi de criteriile/standardele prestabilite.

3. Funcția reglatorie-managerială

Standardele vor fi acel “dat” ce trebuie realizat, celelalte fiind ajustate reieșind din acestea. Managementul procesului de învățămînt, cu respectarea tuturor etapelor: diagnosticare, misiune, plan de activitate etc., se va realiza în baza sistemului de standarde.

4. Funcția asigurării spațiului unic de formare a specialiștilor la nivel național, european, mondial

Prin standardizare se vor determina parametrii comportamentali ai viitorului specialist și mecanismul de formare care satisfac nevoile social-economice din țară și de peste hotare. Prin respectiva funcție standardizarea asigură un caracter competitiv pregătirii de specialitate.

5. Funcția asigurării dreptului la educație și formare profesională

În contextul dezvoltării/evoluției sociale la etapa contemporană, investiția în învățămînt/educație este apreciată drept o investiție de perspectivă cu caracter fiabil, care îi asigură persoanei condiții de autoactualizare/autorealizare. Prin standardizare, instituția de învățămînt garantează realizarea finalităților de formare profesională. Datorită standardizării sînt create condiții care satisfac aspirațiile de formare/dezvoltare a personalității.

În procesul de elaborare și implementare a standardelor vom ține cont de multiplele condiții ce reflectă esența realității noastre. Axa pe care se bazează standardele învățământului, în general, și standardele învățământului universitar, în particular, este politica educațională a statului. Ea determină prioritățile procesului de formare a personalității.

Standardizarea este influențată, în mare parte, și de contextul sociocultural, de caracteristicile/specificul dezvoltării economiei naționale, care creează condiții reale de realizare a finalităților. Deși una din cauzele elaborării și implementării standardelor o constituie tendința de a asigura calitatea învățământului prin competitivitatea competențelor specialistului format în țară, pe piața internațională a forței de muncă normele date vor deveni un mecanism viabil de organizare/monitorizare/evaluare a învățământului și produsului acestuia doar în cazul când noile tendințe vor fi racordate la tradițiile în formarea profesională.

O dată cu elaborarea și implementarea standardelor formării profesionale inițiale este nevoie să abordăm într-o nouă manieră procesul de formare continuă a specialistului. Se impune cu insistență și determinarea unor norme/standarde ale perfecționării profesionale.

Din cele relatate, deducem complexitatea procesului de elaborare și implementare a standardelor în învățământul universitar. Pe lângă multiplele avantaje pe care ni le oferă, procesul standardizării poate determina și anumite dificultăți:

- tendința de a absolutiza/maximaliza posibilitățile standardizării;
- determinarea punctului optim al conexiunii dintre

constant și obligatoriu de realizat, pe de o parte, și flexibilitate și dinamism, pe de altă parte;

- stabilirea specificului procesului de învățământ în funcție de unele aspecte caracteristice, subtile chiar, ale formării generale și profesionale, în raport cu specializările și tradițiile de formare ale unor instituții;
- stabilirea concordanței dintre standardizarea diferitelor niveluri ale procesului educațional.

Aceste dificultăți pot fi prevenite în cazul în care se va realiza o bună monitorizare a standardizării.

Reușita elaborării și implementării standardelor va fi constatată în cazul când acest mecanism de reglare a învățământului superior va contribui la asigurarea calității procesului educațional.

REPERE BIBLIOGRAFICE:

1. Cristea, S., *Dicționar de pedagogie*, București, 2000.
2. Lawton, D., *Curriculum Studies and Educational Planning*, London, 1983.
3. *Legea învățământului*//Monitorul Oficial, nr. 62-63, 1995.
4. Lisievici, P., *Calitatea învățământului și curriculum*//*Revista de pedagogie*, nr. 3-4, București, 1994.

Gheorghe **RUSNAC**, profesor universitar, rector USM
Vladimir **GUȚU**, profesor universitar, șef catedră
Elena **MURARU**, conferențiar universitar
Otilia **DANDARA**, conferențiar universitar

Alexandra **BARBĂNEAGRĂ**

Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă"

Optînd, acum zece ani, pentru specialități filologice duble, decanatul Facultății de Filologie s-a confruntat cu necesitatea de a elabora noi planuri de învățământ, orientate concomitent spre pregătirea studenților la prima specialitate (Limba și Literatura Română sau Limba și Literatura Rusă, atît pentru vorbitorii nativi cît

Despre metodică pregătirii cadrelor la Facultatea de Filologie a UPS Ion Creangă

și pentru alolingvi) și spre asimilarea unei limbi (clasice sau moderne), al cărei studiu la facultate deseori începe de la zero. Profilul general filologic al pregătirii viitorilor *licențiați în filologie* include cursuri prin care instruiam nu doar un vorbitor de limbă, ci un filolog care vede în profunzime procesul literar contemporan și procesul de constituire a limbii române, relațiile ei cu alte limbi, știe să predea o limbă străină modernă paralel cu limba maternă a elevului. Pentru asigurarea unui nivel susținut al absolventului-profesor, cei care predau în aulele universitare sînt antrenați în diverse activități de instruire continuă, realizate cu sprijinul OSCE, CEPD,